

OBDK

Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ

A betegjogi képviselő tevékenysége a pszichiátriai osztályokon

Kiss Barbara
betegjogi képviselő
Regisztrált jogvédők éves továbbképzése
2015. december 7.

Pszichiátriai beteg

1997. évi CLIV törvény 188. § d):

az a beteg, akinél a kezelőorvos a Betegségek Nemzetközi Osztályozása X. Revíziója szerinti Mentális és Viselkedészavar (F00-F99), illetve szándékos önártalom (X60-X84) diagnózisát állítja fel.

Pszichiátriai ellátás rendszere

egészségügyi ellátórendszer

- **alapellátás**
- **járóbeteg – szakellátás**
(gondozók – az ellátások meghatározó része itt történik)
- **fekvőbeteg – szakellátás** (aktív – rehabilitációs szakellátás)

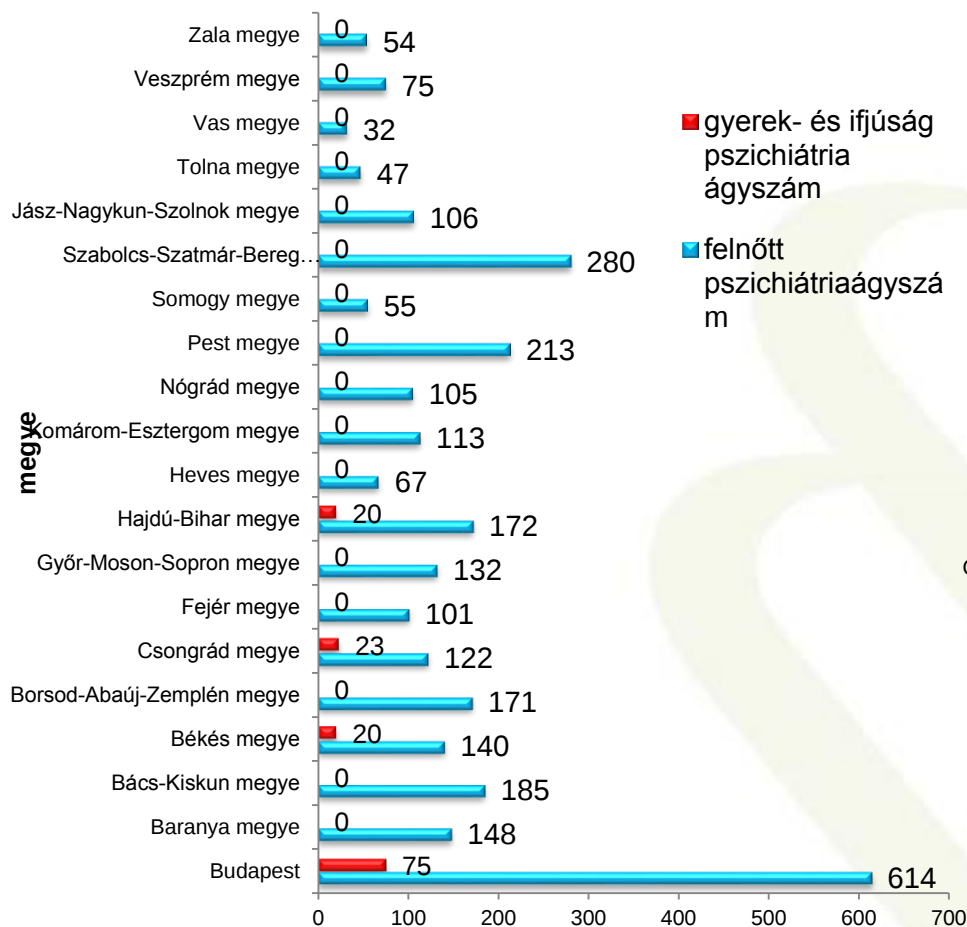
szociális ellátórendszer

- alapellátás
- nappali ellátás, közösségi ellátások
- szakosított ellátások / bentlakásos szociális intézmények / rehabilitációs intézmények / átmeneti otthonok / lakóotthonok

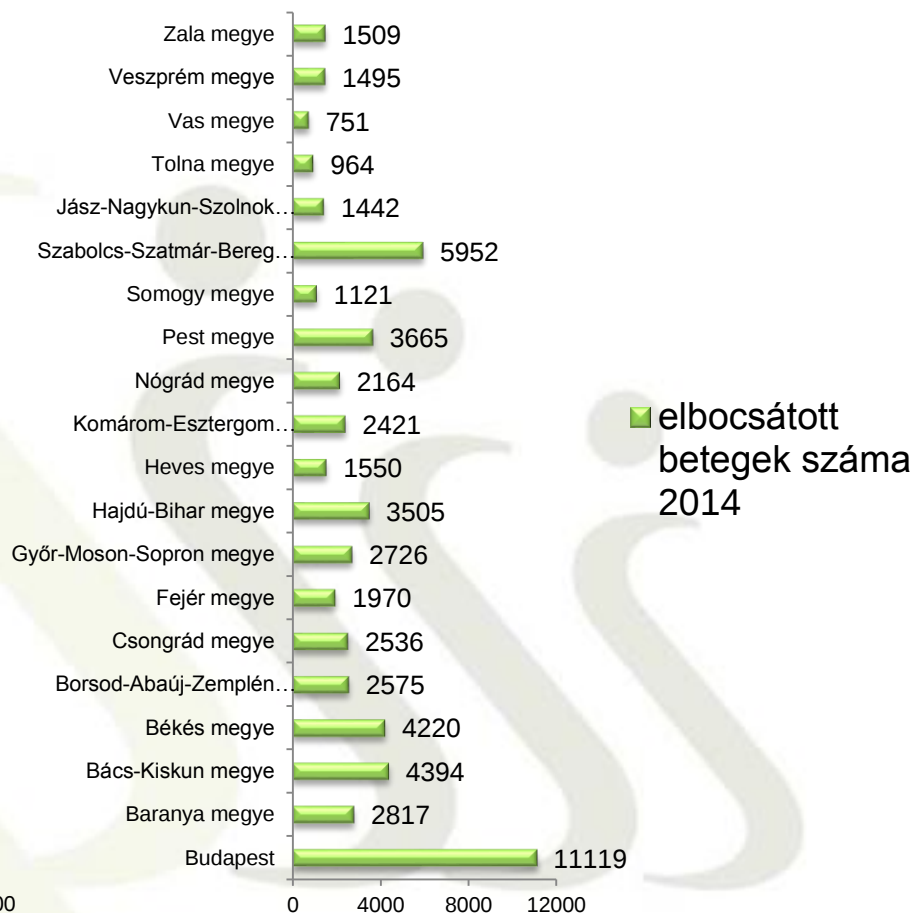
Pszichiátriai fekvőbeteg-ellátás 2014

Pszichiátriai ellátás ágyszám 2014

Fekvőbeteg pszichiátriai osztályról elbocsátott
betegek száma 2014

Forrás: OEP

Hazai szabályozás

- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény X. fejezet – a *pszichiátriai betegek ellátásával kapcsolatos rendelkezések*
- A pszichiátriai betegek intézeti felvételének és az ellátásuk során alkalmazható korlátozó intézkedések szabályairól szóló 60/2004.(VII.6.) ESzCsM rendelet – a *korlátozó intézkedések alkalmazásával kapcsolatban a részletes szabályok*
- Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2002. december 18-án elfogadott fakultatív jegyzőkönyv kötelező hatályának elismerését a 2011. évi CXLIII. törvény tartalmazza - *kimondja, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilos, és az emberi jogok súlyos megsértésének minősül (OPCAT)*

Hazai szabályozás

- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény meghatározása szerint fogyatékos személy az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, **pszichoszociális károsodással**, vagy ezek bármilyen halmozódásával él, amely a környezeti, társadalmi, és egyéb jelentős akadályok kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételét korlátozza, vagy gátolja (4.§ a)).
- Az Egyesült Nemzetek keretében 2006. december 13-án, New Yorkban elfogadott, a Fogyatékokossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kötelező hatályának elismerését a 2007. évi XCII. törvény tartalmazza - *Általánosságban előírja, hogy bárkinek a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetése az emberi személy veleszületett méltóságának és értékének megsértése.*

Intézményi ellátásba kerülés

Önkéntes gyógykezelés 197. §

- A beteg az intézetbe való felvételét megelőzően abba beleegyezett
- **Külön eljárásrendben meghatározott feladatok a betegjogi képviselő számára**

Sürgősségi gyógykezelés 199. §

- Ha a pszichiátriai beteg közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít és ez csak azonnali pszichiátriai intézeti gyógykezelésbe vétellel hárítható el, az észlelő orvos közvetlenül intézkedik a beteg megfelelő pszichiátriai intézetbe szállításáról.
- **Külön eljárásrendben meghatározott feladatok a betegjogi képviselő számára**

Kötelező gyógykezelés 200. §

- Aki veszélyeztető magatartást tanúsít, de sürgősségi gyógykezelése nem indokolt
- **Általános panaszkezelési eljárásrend szerint jár el a betegjogi képviselő**

Önkéntes gyógykezelés

- A gyógykezelés akkor tekinthető önkéntesnek, ha abba a cselekvőképes beteg **írásban**, a pszichiátriai intézetbe történő **felvétele előtt beleegyezett**.
- Nem cselekvőképes (cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes) beteg esetén ideiglenes felvétel

(Ebben az esetben az intézetnek meg kell kísérelnie a kapcsolatfelvételt a gondnokkal vagy a hozzátartozóval, s amennyiben nem sikerül/nem járul hozzá a gyámhatóság jár el)

- Nem bocsátható el, ha a gyógykezelés során veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít, és emiatt fennáll az intézeti gyógykezelés szükségessége – ilyenkor a sürgősségi gyógykezelésre vonatkozó eljárást kell lefolytatni.
- A betegnek a felvételkor tett nyilatkozata alapján a bírósági szemle elmaradhat, ebben az esetben csak akkor kerül rá sor, ha a felvételt követő 30. napon is az intézetben tartózkodik és a felülvizsgálat ellen nem tiltakozik.

Betegjogi képviselő tevékenysége önkéntes gyógykezelés

Vizsgálhatja:

- beleegyező nyilatkozatot megtekintheti, annak jogszerűségét vizsgálhatja a beteg meghatalmazása alapján
- korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen beteg esetében a betegjogi képviselő vizsgálhatja, hogy a gyógykezelésbe vétel az 1997. évi CLIV törvény 16. § (1)-(2) bekezdésben meghatározott személy (törvényes képviselő, házastárs, egyenes ági rokon, testvér, stb.) kérelmére történt-e, vagy a beteg saját maga kérte ideiglenes felvételét.
- A korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen beteg esetében vizsgálhatja, hogy ideiglenes felvételének indokai a dokumentációban rögzítésre kerültek-e, és az ideiglenes felvétellel egyidejűleg a kórház haladéktalanul megkísérelte-e a kapcsolatfelvételt a jogszabályban meghatározott személyekkel.

Betegjogi képviselő tevékenysége önkéntes gyógykezelés

- az intézeti végleges felvételhez szükséges utólagos beleegyezések megtörténtek-e, vagy hiányukban a bíróság elrendelte-e a gyógykezelést.
- korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen beteg kérésére történt ideiglenes felvétel, vagy a 16. § (1)-(2) szerinti személy kérelmére történt felvételtől a pszichiátriai intézet vezetője haladéktalanul értesítette-e a bíróságot, illetve a felvétel indokoltságát az értesítés után a bíróság hivatalból vizsgálta-e, a bírói szemle és határozathozatal határidőn belül (<72 ó), szabályosan megtörtént-e (a beteg és a kijelölt orvos meghallgatása, független igazságügyi elmeorvos szakértő véleményének megléte). A bírói határozat a beteg <24 órán belüli elbocsátásáról, az önkéntes kezelés indokoltságának megállapításáról vagy a kötelező gyógykezelés elrendeléséről szólhat.

Betegjogi képviselő tevékenysége önkéntes gyógykezelés

- Az intézeti gyógykezelés indokoltságát és a beleegyezés érvényességét a bíróság cselekvőképes beteg vagy a 16. § (1)-(2) szerint személy kérelmére vizsgálja, ennek megtörténtét, dokumentációban történő rögzítését erre irányuló megkeresés esetén ellenőrizheti.
- az önkéntes gyógykezelésbe vételt kérő személy kérelmére a beteget az intézetből elbocsátották-e, amennyiben mégsem, akkor annak szabályszerűen csak a sürgősségi kezelés lehet az oka (gyógykezelés során veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsított, és emiatt fennáll az intézeti gyógykezelés szükségessége), vagy ha felvétellel egyidejűleg indult gyámhatósági eljárás eredményeként más intézkedés szükséges.
- a bíróság az intézeti gyógykezelés szükségességét 30 naponta (pszichiátriai betegek rehabilitációs intézetében 60 naponta) felülvizsgálta-e, illetve hogy a bírói szemle megtartása ellen felvételekor tiltakozott-e a beteg.

Sürgősségi gyógykezelés

„Ha a pszichiátriai beteg közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít, és ez csak azonnali pszichiátriai intézeti gyógykezelésbe vétellel hárítható el, az észlelő orvos közvetlenül intézkedik a beteg megfelelő pszichiátriai intézetbe szállításáról. A beteg beszállításánál szükség esetén a rendőrség közreműködik.”

Ebben az esetben a bíróságot a felvételt követő 24 órán belül értesíteni kell; aki az értesítést követő 72 órán belül köteles határozatot hozni.

A bírói szemléig a szakmailag lehetséges mértékben és módon kerülni kell az olyan beavatkozások elvégzését, amelyek lehetetlenné teszik, hogy a bíróság a személyes meghallgatás során a beteg aktuális pszichés állapotát megítélje.

OBDK

Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ

Betegjogi képviselő tevékenysége sürgősségi gyógykezelés

- A pszichiátriai beteg jelzése alapján, személyes megkeresés esetén a betegjogi képviselő tájékozódhat, hogy sürgősségi gyógykezelés esetében a dokumentációban rögzítették-e a beteg közvetlen veszélyeztető magatartását, beszállítás esetén a közreműködők (mentők) szükséges intézkedései arányosak, a beteg méltóságát a szakmailag lehetséges mértékig tiszteletben tartóak voltak-e.
- A beteg felvételét követően betegjogi képviselő vizsgálhatja, hogy a pszichiátriai osztály vezetője kezdeményezte-e <24 órán belül a bíróság értesítésével a beszállítás indokoltságának megállapítását és a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelését, illetve hogy a bíróság az értesítés kézhezvételétől számított <72 órán belül megtartotta-e a bírói szemlét és hozott-e határozatot

Betegjogi képviselő tevékenysége sürgősségi gyógykezelés Korlátozó intézkedések

pszichikai

- a pszichiátriai beteg felszólítása a veszélyeztető, illetve a közvetlen veszélyeztető magatartástól való tartózkodásra, illetve az ilyen magatartások abbahagyására, valamint a veszélyeztető, illetve a közvetlen veszélyeztető magatartás elhárítását célzó beavatkozásokkal, kezelésekkkel történő együttműködésre való felszólítás, *a felszólítás* eredménytelensége esetén az arra való figyelmeztetés, hogy egyéb korlátozó intézkedés alkalmazása következik

fizikai

- a pszichiátriai beteg szabad mozgásának megtagadása, illetve mozgási szabadságának testi kényszerrel, fizikai és mechanikai eszközökkel, berendezésekkel való korlátozása, így különösen az osztály, a részleg és az intézet elhagyásának megtagadása és megakadályozása, az intézet területén történő mozgás korlátozása, az elkülönítés, a testi kényszer, a rögzítés, valamint a lekötés;

kémiai

- a veszélyeztető, illetve a közvetlenül veszélyeztető magatartás elhárításához szükséges mennyiségű gyógyszer beleegyezés nélkül történő alkalmazása;

egyéb

- a fizikai, kémiai vagy biológiai, illetve ezek komplex alkalmazásával történő korlátozása

Betegjogi képviselő tevékenysége sürgősségi gyógykezelés

A korlátozó intézkedések elrendeléséről a betegjogi képviselőt haladéktalanul értesíteni kell.

A betegjogi képviselő a hozzá eljuttatott értesítés alapján az Adatlapokat áttanulmányozva az alábbiakat ellenőrizheti:

- a korlátozó intézkedések szerepelnek-e az adatlapon;
- az egyéb korlátozó intézkedés elrendelését és annak fogatosítását megelőzte- e pszichikai korlátozás;
- a korlátozó intézkedés elrendelője jogosult volt-e annak elrendelésére, ha szakápoló rendelte el, azt az orvos az előírások szerint jóváhagyta-e;
- a korlátozás időtartama a szükséges (vagy jogszabályban maximálisan megengedett) időtartamot meghaladta-e, vagy sem, ha meghaladta, akkor megtörtént-e a betegjogi képviselő ismételt értesítése;
- a korlátozás időtartama alatt a jogszabályban előírt módon ellenőrizték és felügyelték-e a beteg állapotát, biztosították-e szükségleteit.
- az előírt tájékoztatás (betegjogi képviselő, törvényes vagy meghatalmazott képviselője, szakmai felelős vezető, lehetőség szerint a beteg részére is) megtörtént-e.

Betegjogi képviselő tevékenysége sürgősségi gyógykezelés

- A betegjogi képviselő ezért az intézménnyel közösen kialakítja, meghatározza az értesítés formáját, módját.
- Az Adatlap kézhezvételét követően a betegjogi képviselő átnézi és ellenőrzi az abban írtakat.
- Amennyiben hiányosságot, vagy szabálytalanságot észlel, haladéktalanul értesíti az intézményt és felhívja a figyelmét a hiányosság pótlására és a szabálytalanság megszüntetésére.
- Az intézményi válasz elmaradása, vagy annak nem kielégítő tartalma esetén a betegjogi képviselő az intézmény fenntartójához és/vagy szakmai felügyeletéhez fordul.
- A betegjogi képviselő szükség és lehetőség esetén az osztályt is felkeresi. A betegtől kapott meghatalmazás megléte esetén lehet a betegjogi képviselőnek eljárnia egyedi ügyben, ennek hiányában nem eljár, hanem jelzi az észlelt anomáliát az intézmény számára.
- Fekvőbeteg intézmények osztályain megkeresés esetén mindenképpen, jelzés nélkül pedig az ellátási panaszok tapasztalata alapján kell a korlátozó intézkedéssel érintett beteget személyesen felkeresni.
- Az értesítés dokumentumait visszakeresésre alkalmas módon rögzíti az adatvédelmi szabályok előírásainak megfelelően.

Betegjogi képviselő tevékenysége

- A bírói felülvizsgálat folyamatában a betegjogi képviselő csak és kizárólag a betegtől kapott meghatalmazás alapján, a beteg kérésére vehet részt, valamint járhat el a beteget segítve jogainak érvényesítésében.
- Az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben a területileg illetékes betegjogi képviselő fél évente egyszer, valamint szükség esetén látogatást tesz.
- A betegjogi képviselők tevékenységük során különös figyelmet fordítanak az életkoruk, testi vagy szellemi fogyatékoságuk, egészségi állapotuk, illetve társadalmi-szociális helyzetük miatt kiszolgáltatott helyzetben lévők betegjogi védelmére, valamint az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatos panaszokra. Ennek érvényesülését a pszichiátriai referens segíti

OBDK

Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ

Köszönöm a figyelmet!

kiss.barbara@obdk.hu

20/4899-609